

Kıskançlık Karşısında Gösterilen İletişim Tepkileri Ölçeği'nin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması¹

Adaptation of the Communicative Responses to Jealousy Scale into Turkish: A Validity and Reliability Study¹

Rumeysa HOŞOĞLU² ve Seher SEVİM³

Başvuru Tarihi: 11.03.2018

Kabul Tarihi: 13.06.2018

Atf İçin: Hoşoğlu, R. ve Sevim, S. (2018). Kıskançlık karşısında gösterilen iletişim tepkileri ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, 2(2), 119-137.

ÖZ: Bu çalışmada, Kıskançlık Karşısında Gösterilen İletişim Tepkileri Ölçeği'nin (KKGİTÖ) Türk kültürüne uyarlanması amacıyla ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Araştırma değişik üniversitelerde öğrenim gören ve en az altı aydır romantik bir ilişkisi olan 436 gönüllü üniversite öğrencisi ile yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ile incelenmiştir. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda üç boyut (Yapıcı iletişim, Yıkıcı-Kaçınan iletişim, Rakip odaklı iletişim) altında toplanan 11 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmış ($\chi^2/sd = 3.33$; RMSEA = .073; CFI = .92; IFI = .92; RFI = .87; SRMR = .096 ve NNFI = .91) ve ölçeğin üç boyutlu yapısı doğrulanmıştır. Yapılan benzer ölçekler geçerliği çalışmasında KKGİTÖ ile İlişki Durum Belirleme Ölçeği (İDBÖ) arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Yapıcı iletişim için $r = .21$, Yıkıcı-Kaçınan iletişim için $r = -.34$ ve Rakip odaklı iletişim için $r = -.20$). Ölçeğin üç boyutu için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları Yapıcı iletişim için 0.84, Yıkıcı-Kaçınan iletişim için 0.85 ve Rakip odaklı iletişim için 0.90'dır. Analizler sonucunda, KKGİTÖ'nin evli olmayan bireylerin romantik kıskançlık karşısında gösterdikleri iletişim tepkilerini belirlemede geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğuna karar verilmiştir.

Anahtar sözcükler: Romantik ilişki, kıskançlık, kıskançlık ölçeği

ABSTRACT: In this study, the reliability and validity studies of the Communicative Responses to Jealousy Scale (CRJS) were conducted in order to adapt the scale to Turkish culture. The current study was conducted with 436 volunteer university students who study at different universities and had a romantic relationship for at least six months. The construct validity of the scale was examined through exploratory and confirmatory factor analysis. As a result of the exploratory factor analysis, 11 factors derived that could be classified under three dimensions (Constructive communication, Destructive-Avoidance communication, Rival-focused communication). As a result of the confirmatory factor analysis, it was concluded that the fit indices were acceptable ($\chi^2/sd = 3.33$; RMSEA = .073; CFI = .92; IFI = .92; RFI = .87; SRMR = .096 and NNFI = .91) and the three-dimensional structure of the scale was verified. A positive and significant correlation which was calculated for convergent validity was found

¹ Bu makale, ikinci yazarın danışmanlığında tamamlanmış, birinci yazarın doktora tezinden üretilmiştir.

² Dr. Öğr. Üyesi, Kapadokya Üniversitesi, rumeysa.hosoglu@kapadokya.edu.tr

³ Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Seher.Sevim@ankara.edu.tr

between the CRJS and the Relationship Assessment Scale (RAS) (for constructive communication $r = .21$; for destructive-avoidance communication $r = -.34$, for rival-focused communication $r = -.20$). The Cronbach alpha consistency coefficients for each dimension were as follows: constructive communication $\alpha = .84$; destructive-avoidance communication $\alpha = .85$; rival-focused communication $\alpha = .90$. As a result, it was concluded that the CRJS is a valid and reliable instrument in determining communicative responses of unmarried individuals to romantic jealousy.

Keywords: Romantic relationship, jealousy, jealousy scale

1. GİRİŞ

Günümüzde en çok kullanılan ve kabul gören tanıma göre romantik ilişkilerde kıskançlık, bireyin yaşadığı ilişkinin gerçek veya hayali bir rakip tarafından tehdit edildiğini hissetmesiyle birlikte özsaygısının ve romantik ilişkisinin olumsuz bir şekilde etkilenmesi ve bireyin bu durum karşısında gösterdiği bilişsel, duygusal ve davranışsal tepkilerdir (Aune ve Comstock, 1997; Guerrero ve Andersen, 1998a; White ve Mullen, 1989). Bu tanıma göre kıskançlık bir ilişkinin sona ereceği beklentisinden kaynaklanabilir veya bir rakibin ilişkinin niteliğini tehdit etmesiyle ortaya çıkabilir (White ve Mullen, 1989). Romantik ilişkilerde yaşanan kıskançlık hem erkekler hem de kadınlar tarafından yaşanan ve ilişkileri etkileyen en güçlü duygulardan birisidir (Guerrero, 1998; Knobloch, Solomon ve Cruz, 2001; Shackelford ve diğerleri, 2004).

Romantik ilişkilerde kıskançlık hissetmek, bazen sevginin kanıtı olarak görülse de araştırmalara, göre kıskançlık yaşantısı bireylerde kızgınlık, öfke, kin, nefret, kendine acıma, kırgınlık, güvensizlik gibi birçok karmaşık ve olumsuz duyguyu açığa çıkarmaktadır. Ayrıca kıskançlık duygusu çoğu zaman şiddet, intihar, cinayet ve flört problemleri gibi romantik ilişkileri yıpratıcı çok çeşitli davranışlarla sonuçlanabilen önemli sorunlardan biri olmaktadır (Brown, 2004; Buss, 2000; Graham ve Wells, 2001; O'Leary, 1999; Parrott, 2001; Pines ve Aronson, 1983; Power, Koch, Kralik ve Jackson, 2006; Wurmser ve Jarass, 2008). Kıskançlıkla ortaya çıkan birbirinden farklı bu duygu ve davranışlar, ilişkiye zarar vererek kıskançlıkla baş etmeyi olumsuz etkileyebilmektedir (Guerrero ve Andersen, 1998b, Guerrero, Trost ve Yoshimura, 2005). Bazı araştırmacılara göre (Guerrero, Andersen, Jorgensen, Spitzberg ve Eloy, 1995; Mead, 1998), kıskançlık hissetmekten daha önemli olan, kıskançlık hissedildiğinde partner ile iletişimin nasıl kurulduğudur. Ancak ilişkide en iyi durumda bile etkili iletişim kurmak zordur (Knapp ve Vangelisti, 1992). Romantik ilişkilerde kıskançlık esnasındaki iletişimde ya ilişkideki olumsuzluğu azaltmakta ya da ilişkiyi daha çok bozmaktadır (Canary ve Stafford, 1994).

Guerrero, Hannawa ve Babin (2011), romantik ilişkilerde kıskançlıkla başa çıkmak için gösterilen iletişim tepkilerini dört boyut altında toplamışlardır. Bunlar: (1) Yapıcı iletişim: Kıskanç bireylerin, ilişkilerini korumak veya partnerlerini geri kazanmak için, partnerlerini suçlamadan kıskançlık hakkındaki duygularını ve düşüncelerini içtenlikle paylaşmaları, çok iyi bir partner olmaya çabalamaları gibi davranışları içeren iletişim olarak tanımlanmaktadır (Bevan, 2009; Guerrero ve diğerleri, 1995). (2) Yıkıcı iletişim: Tartışmacı ifadeler, tehditler, suçlamalar, partnerin kendisini kıskanç hissedeceği hoş gitmeyen girişimlerde bulunmak veya partnere gerçekten fiziksel şiddet uygulamak gibi olumsuz değeri yüksek tepkileri, bir başka ifade ile kıskançlık hakkında partnere yönelik, doğrudan ve saldırgan bir iletişimi ifade etmektedir (Andersen, Eloy, Guerrero ve Spitzberg, 1995). (3) Rakip odaklı iletişim: Kıskançlık hissedildiğinde, partnerin davranışlarını soruşturmak, partner ile rakip arasında nasıl bir ilişki olduğunu anlamak, partnerin muhtemel rakiplere erişimini kısıtlamak, rakip ve rakip ilişki hakkında daha fazla bilgi elde etmek için rakiple iletişim kurmak, partnere ve arkadaşlara, rakip olarak algılanan kişinin ne kadar çirkin, beceriksiz, aptal, başarısız, cimri, aşırı zayıf, korkak, bencil, düşüncesiz, sıkıcı ve şaşkın olduğu gibi sözler söyleyerek olumsuz yorumlar yapmak, etrafta başka kişiler varken partnerin elini tutmak gibi davranışları içeren bir iletişimi ifade etmektedir. (4) Kaçınan iletişim: Kıskançlık hissedildiğinde partnerden fiziksel veya duygusal olarak geri çekilme, partnerle iletişim kurmayı tamamıyla reddetme veya durumdan kaçınma davranışlarını içeren iletişim olarak tanımlanmaktadır (Guerrero ve diğerleri, 2011).

Kıskançlığa yönelik verilen iletişim tepkileri, kişilerarası ilişkilerde bazı önemli işlevlere hizmet etmektedir (Guerrero ve diğerleri, 1995). Birincisi, iletişim kurmak her iki partnere ilişkileri hakkındaki belirsizliği azaltmaları konusunda yardımcı olabilmektedir (McCroskey ve Richmond, 1990). İkincisi,

iletişim kurmak, kıskançlık deneyimlendikten sonra ilişkiyi korumak ve sürdürmek için etkili bir yol olabilmektedir (Knobloch, Solomon ve Cruz, 2001). Üçüncüsü, iletişim, kıskanç bireyin itibarını korumasına ve öz saygısını iyileştirmesine yardım edebilmektedir (Guerrero ve diğerleri, 1995). Yapılan araştırmalar da kıskanç bireylerin çeşitli iletişim biçimlerini, kıskançlığı kışkırtan koşullarla ilgili belirsizliği azaltmak (Guerrero ve Afifi, 1998; Afifi ve Reichert, 1996), partnerlerin yakınlık durumunu belirlemek (Honeycutt ve Cantrill, 2014), ilişkideki sınırları belirlemek (Blomquist, 2014), ilişkilerini tehditlerden korumak, ilişkiyi yeniden düzenlemek ve güçlendirmek (Guerrero ve Afifi, 1998; Guerrero ve diğerleri, 1995; Rusbult ve Buunk, 1993) ve benlik saygılarını güçlendirmek (Bryson, 1977) için kullandıklarını göstermektedir.

Türkiye’de romantik ilişkilerde kıskançlık ile ilgili ölçekler incelendiğinde, bu ölçeklerin birçoğunun evli bireyler için geliştirildiği veya bu ölçeklerde romantik kıskançlığın nedenleri ve kıskançlık sonunda ortaya çıkan tepkilerin bir arada ölçüldüğü görülmüştür (Akın ve diğerleri, 2013; Demirtaş, 2004; Karakurt, 2001; Kızıldağ, 2017; Kızıldağ ve Yıldırım, 2017). Aynı zamanda son yıllarda Facebook gibi sosyal medyada partnerler arasında yaşanan kıskançlığın düzeyini ölçen ölçme araçlarının da Türk kültürüne uyarlandığı görülmüştür (Demirtaş-Madran, 2016). Ancak Türkiye’de doğrudan evli olmayan bireyler üzerinde romantik ilişkilerde kıskançlık karşısında gösterilen iletişim tepkilerinin yapısı ve özelliklerinin ölçüldüğü bir ölçme aracına rastlanılmamıştır. Bu nedenle bu çalışmanın temel amacı, Guerrero ve diğerleri tarafından 1995 yılında geliştirilen ve daha sonra 2011 yılında revize edilen Kıskançlık Karşısında Gösterilen İletişim Tepkileri Ölçeği’nin Türkiye’deki evli olmayan bireylerden oluşan bir örnekleme geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir. Ölçek, bireylerin romantik kıskançlık karşısında gösterdikleri iletişim tepkilerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu ölçek, yüksek geçerlik ve güvenilirliğe sahip olması, ölçek sonucunda elde edilen verilerin farklı boyutlar altında incelenmesi ve kapsamlı bir ölçek olması nedeniyle seçilmiştir. Ölçeğin, psikometrik özellikleri itibarıyla, romantik ilişkilerde kıskançlık ile ilgili araştırmalarda önemli bir boşluğu dolduracağı öngörülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 eğitim-öğretim yılı yaz döneminde ve 2015-2016 eğitim-öğretim yılı güz döneminde, Dokuz Eylül Üniversitesi (64), Gaziantep Üniversitesi (101), Marmara Üniversitesi (58), Ondokuz Mayıs Üniversitesi (135) ve Uludağ Üniversitesi’nde (78) öğrenim gören ve en az altı aydır romantik bir ilişkisi olan toplam 436 gönüllü üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin %55’i (239) kadın, %45’i (197) erkektir. Katılımcıların yaşları 18 ile 24 arasında değişmekte olup, yaş ortalaması 21.48’dir (standart sapma= 1.66).

2.2. Veri Toplama Araçları

Kıskançlık Karşısında Gösterilen İletişim Tepkileri Ölçeği (KKGİTÖ): Ölçek Guerrero ve diğerleri tarafından 1995 yılında geliştirilmiştir. Guerrero, Hannawa ve Babin 2011 yılında ölçeği gözden geçirmişlerdir. Ölçek, üniversite öğrencilerinin kıskançlığa karşı gösterdikleri tepkileri ölçmeyi amaçlamaktadır. Bu ölçeği uygulamanın ön koşulu, en az altı aylık bir ilişki içerisinde olmaktır. Ölçek, 52 maddeden oluşan, 7’li Likert tipi bir ölçme aracıdır. Ölçekte ‘Hiç’ seçeneği 1, ‘Çok’ seçeneği 7 olarak puanlanmaktadır.

Ölçek dört boyut altında yer alan 11 faktörden oluşmaktadır. Bu boyut ve faktörler aşağıda açıklanmaktadır. Birinci boyut yıkıcı iletişim boyutudur ve olumsuz iletişim, şiddet içeren iletişim, partneri kıskandırmak faktörlerinden oluşmaktadır. Bu boyuttan alınan yüksek puan bireyin kıskançlıkla başa çıkarken olumsuz başa çıkma biçimlerini kullandığı anlamına gelmektedir (örnek madde: Sevgilimden fiziksel olarak uzaklaştım.). İkinci boyut yapıcı iletişim boyutudur ve bütünleştirici iletişim ve telafi edici yenilemeler faktörlerinden oluşmaktadır. Bu boyuttan alınan yüksek puan bireyin kıskançlıkla başa çıkarken olumlu başa çıkma biçimlerini kullandığı anlamına gelmektedir (örnek madde: Sevgilimle kıskançlık duygularımı paylaştım.). Üçüncü boyut kaçınan iletişim boyutudur ve inkâr ve sessizlik faktörlerinden oluşmaktadır. Bu boyuttan alınan yüksek puan bireyin kıskançlıkla başa çıkarken partneri ile iletişim kurmaktan geri durduğu anlamına gelmektedir (örnek madde: Sessiz kaldım.). Dördüncü boyut rakip odaklı iletişim boyutudur ve gözetleme, rakiple iletişim kurmak, rakibi küçümseme ve sahiplenme işaretleri faktörlerinden oluşmaktadır. Bu boyuttan alınan yüksek puan bireyin kıskançlıkla başa çıkarken rakip olarak algıladığı kişiye odaklaştığı anlamına gelmektedir (örnek madde: Rakip kişiye lakap taktım.).

Ölçeğin güvenirlilik çalışmasında Cronbach alfa güvenirlilik katsayıları olumsuz iletişim faktörü için 0.90, şiddet içeren iletişim faktörü için 0.92, partneri kıskandırmak faktörü için 0.83, bütünleştirici iletişim faktörü için 0.87, telafi edici yenilemeler faktörü için 0.82, inkâr faktörü için 0.73, sessizlik faktörü için 0.95, gözetleme faktörü için 0.87, rakiple iletişim kurmak faktörü için 0.90, rakibi küçümsemek faktörü için 0.84 ve sahiplenme işaretleri faktörü için 0.85'tir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum indeksleri; $\chi^2/sd = 3.21$; $RMSEA = .061$; $CFI = .953$ 'tür. Ölçeğin benzer ölçeklerle geçerliğine kanıt bulmak için Hendrick tarafından (1988) geliştirilmiş olan İlişki Durum Belirleme Ölçeği kullanılmıştır. Kıskançlık Karşısında Gösterilen İletişim Tepkileri Ölçeği ile İlişki Durum Belirleme Ölçeği arasındaki korelasyon, Yapıcı iletişim için 0.36, Yıkıcı iletişim için -0.30, Rakip odaklı iletişim için -0.17 ve Kaçınan iletişim için -0.07'dir. Bu verilere göre, Yıkıcı iletişim, Rakip odaklı iletişim ve Kaçınan iletişim ile ilişki doyumunu ters yönde ilişkili, Yapıcı iletişim ise ilişki doyumunu ile olumlu yönde ilişkilidir.

İlişki Durum Belirleme Ölçeği (İDBÖ): Ölçek evli çiftlerdeki ilişki doyumunu ölçmek amacıyla Hendrick tarafından (1988) geliştirilmiştir. Daha sonra yapılan çalışmalar, ölçeğin, tüm duygusal ilişkilere yönelik de kullanılabileceğini göstermiştir (Hendrick, 1988). Ölçek, 7 maddeden oluşan 5'li Likert tipi bir ölçme aracıdır. Ölçekte 'Hiç' seçeneği 1, 'Çok' seçeneği 5 olarak puanlanmaktadır. Ölçeğin 4. ve 7. maddeleri ters olarak puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 7, en yüksek puan 35'tir. Ölçekten alınan yüksek puan, ilişkiden alınan doyumun yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçek iki farklı çalışmada, Curun (2001) ve Can (2006) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Bu çalışmalarda ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı sırasıyla 0.86 ve 0.90 olarak bulunmuştur. Ölçeğin faktör yapısını incelemek amacıyla yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin tek faktörden oluştuğu görülmüştür (Can, 2006). Maddelerin faktör yükleri 0.71 ile 0.88 arasında değişmekte ve ölçeğin madde-toplam korelasyonları 0.62 ile 0.82 arasında değişmektedir.

2.2.1. Kıskançlık karşısında gösterilen iletişim tepkileri ölçeği'nin Türk kültürüne uyarlanma süreci

KKGİTÖ'nin uyarlama sürecinde, Hambleton ve Patsula'nın (1999) önerdiği adımlar izlenmiştir. Bu doğrultuda öncelikle ölçek sahiplerinden izin alınmıştır. Ölçek sahipleri, ölçeğin Türk kültürüne uyarlanmasını onaylamışlardır. Ardından, ölçeğin çevirisi için tek yönde çeviri yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde bir kişi veya bir grup çevirmen ölçeği kaynak dilden hedef dile çevirir. Çeviri, ölçeği

çeviren kişi veya gruptan farklı bir çevirmen grubu tarafından incelenir, kaynak dille karşılaştırılır ve değerlendirilir. Bu grup tarafından tanımlanan sorunların üzerinden geçilerek gerekli değişiklikler yapılır (Savaşır, 1994). Bu doğrultuda ölçek maddelerinin çevirisi araştırmacı tarafından yapılmış ve alan bilgilerinin yanı sıra ileri seviyede İngilizce bilgisine ve yurtdışı deneyimine sahip olan Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanından dört, İngilizce Öğretmenliği Bölümünden iki ve Ölçme ve Değerlendirme alanından bir uzmandan görüş alınmıştır. Uzmanlardan alınan görüşler doğrultusunda taslağı hazırlanmış olan ölçek, gözden geçirilmiş ve ölçeğe son şekli verilmiştir. Ölçeğin Türkçe ve İngilizce formlarının dilsel eşdeğerliği için 2014-2015 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Ankara Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı programı 3. ve 4. sınıfta okuyan, en az altı aydır romantik bir ilişkisi olan, 32 öğrenciden veri toplanmıştır. Bu öğrencilerin %59'unu (19) kadın katılımcılar, %41'ini (13) erkek katılımcılar oluşturmuştur. İlk etapta öğrenciler ölçeğin İngilizce formunu, bir hafta aradan sonra Türkçe formunu doldurmuşlardır. Dilsel eşdeğerlik uygulaması sonunda ölçeğin İngilizce ve Türkçe formlarından alınan puanlar arasındaki bağıntı katsayısı 0.89 olarak ($p < .01$) hesaplanmıştır. Elde edilen sonuç, ölçeğin İngilizce ve Türkçe formlarının aynı yapıyı ölçtüğünü, dilden kaynaklı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

2.3. İşlem

Araştırma verileri, gerekli etik izinler alındıktan sonra, 2014-2015 eğitim-öğretim yılı yaz döneminde ve 2015-2016 eğitim-öğretim yılı güz döneminde birinci araştırmacı ve adı geçen üniversitelerdeki araştırma görevlileri tarafından ders ortamında toplanmıştır. Uygulamaya başlamadan önce katılımcılara araştırmanın amacı hakkında açıklama yapılmıştır. Uygulamaya yalnızca en az altı aydır devam eden romantik bir ilişkisi olan öğrenciler katılmıştır. Tüm ölçme setinin uygulanması yaklaşık 15 dakika sürmüştür.

2.4. Veri Analizi

Verilerin analizinde geçerlik için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi, güvenilirlik için iç tutarlık katsayısı kullanılmıştır. Analizler SPSS 20 ve Lisrel 8.7 paket programları aracılığı ile gerçekleştirilmiştir.

Öncelikle veri yapısının faktör analizi için uygunluğunu test etmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısına ve toplanan verilerin birbirleriyle ilişki gösterip göstermediğini test etmek amacıyla Bartlett's küresellik testinin aldığı değer ve anlamlılığı incelenmiştir. KMO'nun .60'dan yüksek olması veri setinin faktör analizi için uygun olduğunun, .90'a yaklaşması ise mükemmel olduğunun kanıtı olarak kabul edilir. Bartlett testinin anlamlı olması durumu ise veri setinin faktör analizi için uygun olduğunu ifade eder (Büyüköztürk, 2011; Yıldırım ve Selvi, 2015). Bu çalışmada, elde edilen sonuçlara göre KMO değeri 0.88; Bartlett testi değeri 10773.46'dır ve elde edilen değerlerler istatistiksel olarak manidar bulunmuştur.

3. BULGULAR

3.1. Yapı Geçerliği

Ölçeğin yapı geçerliği önce Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) ile incelenmiş, ardından AFA ile ortaya çıkan yapının doğruluğunun sınanması için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır.

3.2. Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)

Verilerin faktör analizi için uygun olduğunun belirlenmesi üzerine, ölçeğin faktör yapısını incelemek amacıyla, açıklayıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonunda, orijinal ölçekte 'şiddet içeren iletişim' faktöründe yer alan 52. maddenin, faktör yükünün düşük olması (.28) sebebiyle ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Kalan maddelerle, temel bileşenler analizi ve Varimax dik döndürme tekniği kullanılarak analiz tekrar edilmiştir. Varimax analizi sonunda, ölçekte özdeğeri birden büyük 11 faktör olduğu gözlemlenmiştir. Tablo 1'de KKGİTÖ'ni Oluşturan 51 maddenin faktörlere dağılımı ve faktör yükleri verilmiştir.

Tablo 1: KKGİTÖ'ni Oluşturan 51 Maddenin Faktörlere Dağılımı ve Faktör Yükleri

Maddeler	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
M5	.60	.20	.29	.14	.14	.09	.04	.13	.17	.09	.13
M6	.71	.17	.04	.22	.14	.00	.04	.00	.02	.01	.18
M7	.54	-.03	.21	.11	.05	.14	-.15	.00	.03	-.28	.07
M9	.60	.38	.02	.14	.05	-.04	.07	-.05	-.16	.12	.12
M16	.60	-.20	.08	.04	.27	.12	.12	.07	.24	.06	.19
M17	.70	-.08	.05	.15	.16	.10	.27	-.04	.18	.19	.10
M18	.60	-.20	.12	.12	.20	.22	.20	.07	.18	.10	.10
M20	.81	-.08	.13	.20	.10	.47	-.07	.06	.07	-.15	-.05
M25	.43	.05	.02	.06	.05	-.03	.23	-.00	-.15	.34	-.01
M41	-.04	.80	.10	-.03	.23	.05	.06	.04	.01	.10	.12
M45	-.01	.81	.03	.02	.12	.08	.07	.14	.00	.02	.03
M50	.02	.74	.11	.12	.12	.11	.02	-.00	.18	-.10	-.02
M4	.05	.10	.72	.25	.03	-.05	.11	.12	.03	.04	.13
M11	.16	.10	.70	.14	.08	.01	.17	.28	-.04	-.07	.13
M29	.10	.28	.81	.08	.04	.13	.05	.01	-.08	.03	.02
M39	.07	.23	.82	.10	.04	.08	.10	.20	-.07	.04	.04
M51	.02	.32	.55	.02	.07	.18	.17	.13	.06	.03	.06
M19	-.00	-.06	.28	.75	.11	-.05	-.03	.06	.04	-.09	.02
M24	-.03	.08	.04	.80	-.06	.02	.04	-.01	-.02	.02	.15
M26	-.05	.17	.07	.64	.11	-.02	.02	.08	.08	.00	-.04
M27	-.06	.08	-.01	.80	-.00	.06	.06	.01	-.07	.02	.10
M1	-.03	.03	.13	.03	.80	.00	.11	-.03	.00	.12	.01
M22	-.01	.12	.04	.18	.77	.14	.05	.01	.07	.11	.01
M44	.08	.30	.22	.12	.56	.07	.03	.22	.10	.13	-.06
M3	.05	.24	.24	.04	.23	.47	.05	-.12	-.14	-.05	.19
M28	.02	.16	.46	.11	.18	.56	.15	-.09	.05	.07	-.13
M34	.21	.07	.14	.08	-.00	.70	.08	.04	.09	.29	.12
M35	.32	.12	.07	.03	.08	.71	.07	.10	-.01	.00	.00
M36	.19	.10	.18	.00	.01	.80	.12	.07	.01	.09	.03
M40	.08	.21	.36	.03	.13	.71	.20	.00	-.02	.02	.03
M49	-.15	.05	.21	.16	.12	.55	.10	.11	.05	-.00	.23
M43	.32	.19	.15	.23	.04	.01	.71	.05	.06	.03	.01
M46	.22	.19	.15	.21	.07	.02	.80	.10	-.04	.04	.01
M47	.23	.21	.01	.19	.12	.08	.70	.12	-.04	-.02	.09
M2	.08	.00	.01	-.00	-.01	.10	-.07	.70	.08	-.03	-.06
M14	-.01	.09	.09	.02	-.04	.08	-.02	.80	.02	.06	.01
M21	.02	-.12	-.00	.07	-.02	.02	.06	.75	-.01	.07	.07
M37	.23	-.16	.06	.09	-.09	-.00	-.06	.63	.00	.31	-.04
M38	.28	-.13	.07	.06	.04	.10	.01	.70	.00	.07	.05
M42	.12	.02	.10	.05	-.03	.20	.01	.69	.04	.27	-.08
M8	-.03	.25	.01	-.07	-.08	.11	.04	-.06	.72	.16	.04
M10	.15	.39	-.07	-.09	-.06	.19	.05	-.30	.48	.09	.01
M31	.26	.18	.45	.07	.07	.05	.19	.08	.50	-.11	-.03
M32	.39	.13	.10	.01	-.02	-.00	.00	.02	.72	.01	-.04
M33	.32	.07	-.09	.03	-.00	-.06	-.04	-.03	.80	.07	.05
M12	.10	.07	.07	.09	-.05	.07	.10	.16	-.02	.90	-.00
M13	.03	.05	.02	.02	-.00	.04	.04	.23	.03	.90	.00
M48	-.11	.12	.19	-.01	.08	.04	.14	.21	.02	.71	.06
M15	-.03	-.02	.14	.02	.16	-.02	.08	-.02	-.04	.10	.61
M23	.02	.04	.01	-.16	.13	.05	-.04	.14	-.02	.06	.74
M30	.07	.03	-.09	.06	.21	-.00	-.05	.05	.10	.13	.64

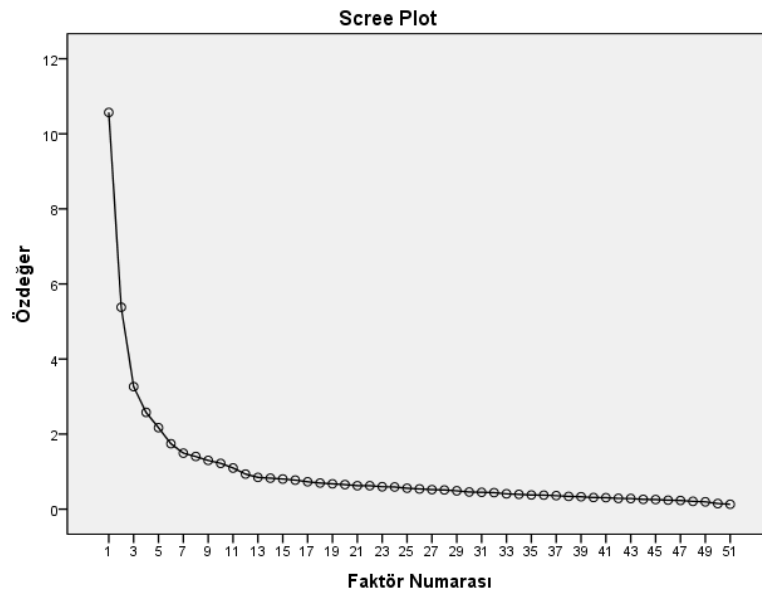
Tablo 1’de görüldüğü gibi birinci faktördeki madde faktör yükleri .43 ile .81 arasında; ikinci faktörde .74 ile .81; üçüncü faktörde .55 ile .82 arasında; dördüncü faktörde .64 ile .80 arasında; beşinci faktörde .56 ile .80 arasında; altıncı faktörde .47 ile .80 arasında; yedinci faktörde .70 ile .80 arasında; sekizinci faktörde .63 ile .80 arasında; dokuzuncu faktörde .48 ile .80 arasında; onuncu faktörde .71 ile .90 arasında ve on birinci faktörde .61 ile .74 arasında değişmektedir. Ölçeğin tamamında ise faktör madde yüklerinin .43 ile .90 arasında değiştiği gözlenmiştir. Ölçekteki birinci faktörde 9 madde, ikinci faktörde 3 madde, üçüncü faktörde 5 madde, dördüncü faktörde 4 madde, beşinci faktörde 3 madde, altıncı faktörde 7 madde, yedinci faktörde 3 madde, sekizinci faktörde 6 madde, dokuzuncu faktörde 5 madde, onuncu faktörde 3 madde, on birinci faktörde 3 madde bulunmaktadır. Tablo 2’de KKGİTÖ’nin faktörlerine ait özdeğer ve açıklanan varyans yüzdeleri sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 2: KKGİTÖ’nin Faktörlerine Ait Özdeğer ve Açıklanan Varyans Yüzdeleri

Faktörler	Özdeğerler	Açıklanan Varyans Yüzdeleri
1. Faktör: Olumsuz İletişim	10.57	9.18
2. Faktör: Rakiple İletişim Kurmak	5.38	7.59
3. Faktör: Rakibi Küçümseme	3.26	7.1
4. Faktör: Şiddet İçeren İletişim	2.58	7.05
5. Faktör: Partneri Kışkırtmak	2.17	6.09
6. Faktör: Gözetleme	1.74	5.85
7. Faktör: Sahiplenme İşaretleri	1.49	4.25
8. Faktör: Telafi Edici Yenilemeler	1.40	4.24
9. Faktör: Bütünleştirici İletişim	1.30	4.23
10. Faktör: Sessizlik	1.22	3.91
11. Faktör: İnkâr	1.10	3.67

Tablo 2’de görüldüğü gibi, tüm faktörlere ait özdeğerler 1’den büyüktür. Aynı zamanda 11 faktörün tümü, toplam varyansın %63.16’sını açıklamaktadır. Elde edilen bu değer de kabul edilebilir miktar olan %41’in (Kline, 1994) oldukça üstündedir. Bununla birlikte üç boyutun açıkladığı varyans oranları, yapıcı iletişim için 8.47; yıkıcı-kaçıngan iletişim için 29.9 ve rakip odaklı iletişim için 24.79’dur.

Faktör sayısına karar vermek amacıyla ikinci yöntem olarak yamaç-birikinti grafiği incelenmiştir (Şekil 1).

Şekil 1: KKGİTÖ Yamaç-Birikinti Grafiği

Yamaç-birikinti grafiğinde eğimin on birinci noktadan sonra plato yaptığı görülmüştür. Plato yaptığı nokta faktör sayısı için kesme noktası 11 olarak belirlenmiştir (Çokluk, Şekercioglu ve Büyüköztürk, 2010). Sonuç olarak açımlayıcı faktör analizi sonucunda toplam 51 maddeden oluşan 11 faktörlü bir yapı elde edilmiştir.

KKGİTÖ'nin boyutları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla boyutların arasındaki korelasyona bakılmıştır. Boyutlar arasındaki korelasyon katsayısının çoklu bağıntı (multicollinearity) problemi açısından elde edilen korelasyon katsayısının .90 ve üzerinde bulunmaması önerilmektedir (Pallant, 2001; Field, 2009). KKGİTÖ'nin boyutları arasındaki korelasyon değerleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: KKGİTÖ'nin Boyutları Arasındaki Korelasyon Değerleri

	Yapıcı iletişim	Yıkıcı-Kaçınan iletişim	Rakip odaklı iletişim
Yapıcı iletişim	1	-.56*	-.65*
Yıkıcı-Kaçınan iletişim		1	.69*
Rakip odaklı iletişim			1

*p< 0.01

KKGİTÖ'nin boyutları arasındaki korelasyon değerleri incelendiğinde elde edilen veriler, üç boyut arasında anlamlı düzeyde ilişkiler olduğunu ve çoklu bağlantı probleminin bulunmadığını göstermektedir.

Ardından, faktörlerin ait oldukları boyutun toplam puanı ile aralarındaki korelasyonlara bakılmıştır. Elde edilen korelasyon değerleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Faktörlerin Ait Oldukları Boyutun Toplam Puanı İle Aralarındaki Korelasyon Değerleri

Faktörler	Yapıcı iletişim	Yıkıcı-Kaçınan iletişim	Rakip odaklı iletişim
Telafi Edici Yenilemeler	.76*		
Bütünleştirici İletişim	.74*		
Olumsuz İletişim		.61*	
Şiddet İçeren İletişim		.57*	
Partneri Kıskandırmak		.63*	
Sessizlik		.45*	
İnkâr		.49*	
Rakiple İletişim Kurmak			.68*
Rakibi Küçümseme			.70*
Gözetleme			.75*
Sahiplenme İşaretleri			.61*

*p< 0.01

Faktörlerin ait oldukları boyut ile aralarındaki korelasyon değerleri incelendiğinde elde edilen veriler, faktörler ve boyutlar arasında anlamlı düzeyde ilişkiler olduğunu ve çoklu bağlantı probleminin bulunmadığını göstermektedir.

Son olarak, aynı boyutta bulunan faktörlerin birbirleri ile aralarındaki korelasyonlara bakılmıştır. Elde edilen korelasyon değerleri Tablo 5, 6 ve 7'de verilmiştir.

Tablo 5: Yapıcı İletişim Boyutunda Bulunan Faktörler Aralarındaki Korelasyon Değerleri

Faktörler	Telafi Edici Yenilemeler	Bütünleştirici İletişim
Telafi Edici Yenilemeler	1	.70*
Bütünleştirici İletişim		1

*p< 0.01

Tablo 6: Yıkıcı-Kaçınan İletişim Boyutunda Bulunan Faktörler Aralarındaki Korelasyon Değerleri

Faktörler	Olumsuz İletişim	Şiddet İçeren İletişim	Partneri Kışkırtmak	Sessizlik	İnkâr
Olumsuz İletişim	1	.72*	.69*	.53*	.59*
Şiddet İçeren İletişim		1	.32*	.34*	.31*
Partneri Kışkırtmak			1	.35*	.32*
Sessizlik				1	.67*
İnkâr					1

*p<0.01

Tablo 7: Rakip Odaklı İletişim Boyutunda Bulunan Faktörler Aralarındaki Korelasyon Değerleri

Faktörler	Rakiple İletişim Kurmak	Rakibi Küçümseme	Gözetleme	Sahiplenme İşaretleri
Rakiple İletişim Kurmak	1	.65*	.70*	.56*
Rakibi Küçümseme		1	.68*	.69*
Gözetleme			1	.70*
Sahiplenme İşaretleri				1

*p<0.01

Aynı boyutta bulunan faktörlerin birbirleri ile aralarındaki korelasyon değerleri incelendiğinde elde edilen veriler, aynı boyutta bulunan faktörler arasında anlamlı düzeyde ilişkiler olduğunu ve çoklu bağlantı probleminin bulunmadığını göstermektedir.

3.3. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen 51 maddelik 11 faktörlü yapının yapısal geçerliğini sınamak için söz konusu model Lisrel programı kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi ile incelenmiştir. Yapılan analizler sonunda, Guerrero, Hannawa ve Babin'in (2011) yaptığı analiz sonuçlarında olduğu gibi, ölçeğin dört boyutlu olması halinde uyum indekslerinin düşük çıktığı, bir başka ifadeyle, dört boyutlu yapının doğrulanmadığı görülmüştür. Ardından tekrar doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve bu araştırmanın örnekleminde, ölçekte yer alan 11 faktörün, üç boyutta toplandığı sonucu elde edilmiştir. Bu faktörler incelendiğinde orijinal formda kaçınan iletişim boyutunda yer alan faktörlerin (sessizlik ve inkâr), yıkıcı iletişim boyutunda toplandığı anlaşılmıştır. Boyutların faktör yükleri incelendiğinde, ölçeğin orijinal formundaki bu iki boyutun tek boyut şeklinde kullanılması halinde, bu örnekleme ölçeğin geçerliliğinin daha yüksek olacağı görülmüştür. Aynı zamanda boyutlar kuramsal ve Türk kültürüne uygunlukları açısından da değerlendirilmiştir. Kişilerarası iletişim ile ilgili birçok çalışması olan Cüceloğlu'na (2016) göre kaçınma, sessizlik ve inkâr yıkıcı tartışmada gösterilen temel davranış modelleri arasında yer almaktadır. Sonuç olarak, kaçınan iletişim boyutunda yer alan faktörlerin, yıkıcı iletişim boyutu altında yer almalarının, Türk kültürü için de uygun olduğu düşünülmüş ve bu boyutun adına 'yıkıcı ve kaçınan iletişim' adı verilerek iki boyutun birleştirilmesi yapılmıştır. Araştırma kapsamında ölçeğin boyutları yapıcı iletişim, yıkıcı ve kaçınan iletişim ve rakip odaklı iletişim olarak belirlenmiştir.

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda oluşan yol şeması Şekil 2'de sunulmuştur.

Daha sonra ölçeğin benzer ölçeklerle geçerliğine kanıt bulmak amacıyla Hendrick tarafından 1988 yılında geliştirilmiş olan İlişki Durum Belirleme Ölçeği kullanılmıştır. Kıskançlık Karşısında Gösterilen İletişim Tepkileri Ölçeği'nin (KKGİTÖ) boyutları ile İlişki Durum Belirleme Ölçeği arasındaki korelasyon ise Yapıcı iletişim için 0.21, Yıkıcı-Kaçınan iletişim için -0.34 ve Rakip odaklı iletişim için -0.20'dir ($p < .05$). Bu verilere göre, Yıkıcı-Kaçınan iletişim ve Rakip odaklı iletişim, ilişki doyumu ile negatif ilişkiye, Yapıcı iletişim ise pozitif bir ilişkiye sahiptir. Tablo 8'de KKGİTÖ'nin üç boyutu ile ilişki durum belirleme ölçeği arasındaki korelasyon katsayıları verilmiştir.

Tablo 8: KKGİTÖ'nin Üç Boyutu İle İlişki Durum Belirleme Ölçeği Arasındaki Korelasyon Katsayıları

Boyutlar	İlişki Durum Belirleme Ölçeği
Yapıcı iletişim	0.21*
Yıkıcı-Kaçınan iletişim	-0.34*
Rakip odaklı iletişim	-0.20*

Bu değerler incelendiğinde her bir boyut için geçerliğin beklenen yönde ve istatistiksel olarak manidar olduğu görülmektedir.

3.4. Güvenirlik Analizi

KKGİTÖ'nin güvenirlik analizleri kapsamında Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin üç boyutu için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları Yapıcı iletişim için 0.84, Yıkıcı-Kaçınan iletişim için 0.85 ve Rakip odaklı iletişim için 0.90'dır. Bu değerler ölçeğin her bir boyutu için de güvenirliğin geçerli düzeyde olduğunu göstermektedir. Tablo 9'da üç boyut için güvenirlik istatistikleri gösterilmektedir.

Tablo 9: KKGİTÖ'nin Üç Boyutu İçin Güvenirlik İstatistiği

Boyutlar	Cronbach's Alpha	Madde sayısı
Yapıcı iletişim	0.84	11
Yıkıcı-Kaçınan iletişim	0.85	22
Rakip odaklı iletişim	0.90	18

Ölçeğin üç alt boyutunun alt faktörleri için de iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Hesaplanan değerler Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10: KKGİTÖ'nin Faktörleri İçin Güvenirlik İstatistiği

Faktörler	Cronbach's Alpha	Madde sayısı
1. Faktör: Olumsuz iletişim	0.74	9
2. Faktör: Rakiple iletişim kurmak	0.83	3
3. Faktör: Rakibi küçümseme	0.87	5
4. Faktör: Şiddet içeren iletişim	0.84	4
5. Faktör: Partneri kıskandırmak	0.70	3
6. Faktör: Gözetleme	0.86	7
7. Faktör: Sahiplenme işaretleri	0.83	3
8. Faktör: Telafi edici yenilemeler	0.83	6
9. Faktör: Bütünleştirici iletişim	0.70	5
10. Faktör: Sessizlik	0.84	3
11. Faktör: İnkâr	0.65	3

Tablo 10'dan anlaşıldığı üzere KKGİTÖ'nin faktörlerinden elde edilen güvenirlik katsayılarının 0.65 ile 0.87 arasında değişen değerler aldığı görülmüştür. Elde edilen bu değerler ölçeğin faktörlerinin güvenilir olduğunun bir göstergesidir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada, Kıskançlık Karşısında Gösterilen İletişim Tepkileri Ölçeği'nin (KKGİTÖ) Türk kültürüne uyarlanması amacıyla ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda elde edilen bulgular, KKGİTÖ'nin Türk kültüründe üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde kıskançlık karşısında gösterdikleri iletişim tepkilerini geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçmek amacıyla kullanılabilirliğini göstermektedir. Bu çalışmalar sonucunda, toplam 51 maddeden oluşan, üç boyut altında toplanan 11 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. 7'li Likert tarzında olan ölçeğin yanıtlanması, "Asla" (1), "Çok Nadir" (2), "Nadiren" (3), "Ara Sıra" (4), "Sıklıkla" (5), "Çok Sık" (6), "Her Zaman" (7) şeklinde yapılmaktadır. Ölçekte tersten kodlanan madde yoktur ve ölçekten toplam puan alınmamaktadır, yani üç alt boyut için ayrı ayrı puan alınmaktadır.

KKGİTÖ'nin, orijinal formu 52 maddeden oluşmaktadır. Ancak Türk kültürüne uyarlama aşamasında elde edilen veriler sonucunda, orijinal formda yer alan 52. maddenin, faktör yükünün düşük olması (.28) nedeniyle ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Aynı zamanda, orijinal formda olduğu gibi, ölçeğin dört boyutlu olması halinde, uyum indekslerinin düşük çıktığı, bir başka ifadeyle, 11 faktörlü yapının dört boyut altında toplanmasının, bu araştırmada doğrulanmadığı görülmüştür. Bu araştırmada, orijinal formda kaçınan iletişim boyutunda yer alan 'sessizlik' ve 'inkâr' faktörleri, yıkıcı iletişim boyutunda yer almıştır. Boyutların faktör yükleri incelendiğinde ölçeğin orijinal formundaki bu iki boyutun tek boyut şeklinde kullanılması halinde, ölçeğin bu örnekleme geçireliliğinin daha yüksek olacağı görülmüştür. Elde edilen boyutlar Türk kültürüne uygunlukları açısından da değerlendirildiğinde, Türkiye'de iletişim biçimlerinin özelliklerine göre yapılan sınıflandırmada 'kaçınma'nın 'yıkıcı tartışma' biçimleri arasında yer aldığı görülmüştür (Cüceloğlu, 2016). Sonuç olarak, kaçınan iletişim boyutunda yer alan faktörlerin, yıkıcı iletişim boyutu altında yer almalarının, Türk kültürü için de uygun olduğu düşünülmüş ve bu boyutun adına yıkıcı ve kaçınan iletişim adı verilerek iki boyutun birleştirilmesi yapılmıştır. Araştırma kapsamında ölçeğin boyutları, yapıcı iletişim, yıkıcı ve kaçınan iletişim ve rakip odaklı iletişim olarak belirlenmiştir.

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırmada açılımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri aynı gruptan toplanan veriler üzerinde yapılmıştır. Bunun nedeni KKGİTÖ'ni uygulamak için gerekli olan en az altı aydır devam eden romantik bir ilişkiye sahip olmak, bu ilişkide kıskançlık hissetmek gibi ön koşulların katılımcılara ulaşmayı zorlaştırmış olmasıdır.

Kıskançlık hissetmek, özellikle yeni başlayan ilişkiler olmak üzere birçok ilişkide görülen yaygın bir duygudur (Guerrero ve diğerleri, 2011). Bu araştırma sadece evli olmayan genç bireyler üzerinde yürütülmüştür. Bu durum, araştırmanın bir başka sınırlılığı olarak değerlendirilebilir. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda Kıskançlık Karşısında Gösterilen İletişim Tepkileri Ölçeği'nden elde edilen faktör yapısının, bu araştırmanın örnekleme dışındaki, evli bireyler ve yaşlı çiftler gibi farklı örneklemlerde de yineleyip yinelenmediğinin belirlenmesi önemlidir.

Son olarak, bu araştırmada kadın ve erkek katılımcılardan elde edilen verilerin bir arada analiz edilmesi de diğer bir sınırlılık olarak görülebilir. Gelecek araştırmalarda kadın ve erkek katılımcılardan elde edilen veriler ayrı ayrı analiz edilerek, ölçeğin yapı geçerliğine ilişkin bulgular elde edilebilir.

Guerrero ve diğerleri (1995) Kıskançlık Karşısında Gösterilen İletişim Tepkileri Ölçeği'nin telafi edici yenilemeler, sahiplenme işaretleri gibi romantik ilişkilere özgü bazı boyutları dikkatli bir şekilde düzenlenerek, kardeş kıskançlığı, arkadaş kıskançlığı gibi romantik ilişkiler dışındaki ilişki türlerinde de kullanılabilirliğini önermişlerdir ve yurt dışında bu amaçla yapılan araştırmaların olduğu görülmüştür (örneğin, Bevan ve Stetzenbach, 2007). Buradan hareketle, ölçeğin faktör yapısı, Türk kültüründe de

farklı ilişki türlerinde incelenebilir. Kıskançlık karşısında gösterilen tepkilerin düzeyini ve eğilimini ölçecek Türk kültürüne özgü yeni ölçme araçları geliştirilebilir. Böylelikle bu tepkiler ile ilgili alana yönelik daha çok araştırma yapılabilir.

Sonuç olarak; araştırma bulgularına göre, 51 madde içeren Kıskançlık Karşısında Gösterilen İletişim Tepkileri Ölçeği'nin Türkçe formunun, evli olmayan bireylerin romantik ilişkilerinde kıskançlığa karşı gösterdikleri tepkileri ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir. Elde edilen sonuçlar, ölçeğin Türkiye'de de kullanılabileceğini göstermektedir.

KAYNAKLAR

- Afifi, W. A. ve Reichert, T. (1996). Understanding the role of uncertainty in jealousy experience and expression. *Communication Reports*, 9, 93-103. DOI: 10.1080/08934219609367642
- Akın, A., Akça, M. Ş., Erguvan, F. M., Özbek, R., Göymen, B., Ocakçı, H. ve Şahin, F. (2013 Eylül). *Romantik kıskançlık nedenleri ölçeği Türkçe formu: geçerlik ve güvenilirlik çalışması*. VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu'nda sunulan bildiri. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Andersen, P. A., Eloy, S. V., Guerrero, L. K. ve Spitzberg, B. H. (1995). Romantic jealousy and relational satisfaction: A look at the impact of jealousy experience and expression. *Communication Reports*, 8, 77-85. DOI: 10.1080/08934219509367613
- Aune, K. S. ve Comstock, J. (1997). Effect of relationship length on the experience, expression, and perceived appropriateness of jealousy. *The Journal of Social Psychology*, 137(1), 23-31. DOI: 10.1080/00224549709595410
- Bevan, J. L. (2009). *Life without Jealousy: A Practical Guide*. Ann Arbor: Loving Healing Press.
- Bevan, J. L. ve Stetzenbach, K. A. (2007). Jealousy expression and communication satisfaction in adult sibling relationships. *Communication Research Reports*, 24, 71-77. DOI: 10.1080/08824090601128224
- Blomquist, K. P. (2014). *Jealousy in close relationships among emerging adults* (Unpublished doctoral dissertation). Duke University, Durham.
- Brown, N. (2004). *Coping with your partner's jealousy*. USA: New Harbinger Publications.
- Bryson, J. B. (1977 August). *Situational determinants of the expression of jealousy*. Paper presented at the meeting of the American Psychological Association, San Francisco.
- Buss, D. M. (2000). *The dangerous passion: Why jealousy is as necessary as love and sex*. New York: The Free Press.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (14. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Can, S. (2006). *Genç yetişkinlik dönemindeki bireylerin karşı cinsle duygusal ilişkilerindeki çatışma çözme biçimlerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Canary, D. J. ve Stafford, L. (1994). Maintaining relationships through strategic and routine interaction. In D. J. Canary & L. Stafford (Eds.). *Communication and relational maintenance* (pp. 3-22). San Diego, CA: Academic Press.
- Curun, F. (2001). *The effects of sexism and sex role orientation on romantic relationship satisfaction*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Cüceloğlu, D. (2016). *Yeniden insan insana*. (49. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Demirtaş, H. A. (2004). *Yakın ilişkilerde kıskançlık: Bireysel, ilişkisel ve durumsal değişkenler*. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Demirtaş, H. A. ve Dönmez, A. (2006). Yakın ilişkilerde kıskançlık: Bireysel, ilişkisel ve durumsal değişkenler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(3), 181-191.
- Demirtaş-Madran, H. A. (2016). Facebook Kıskançlığı Ölçeğinin Türkçe formu: Üniversite öğrencileri üzerinde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 17, 93-99. DOI: 10.5455/apd.211230
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. London: SAGE Press.
- Graham, K. ve Wells, S. (2001). The two worlds of aggression for men and women. *Sex Roles*, 45, 595-622. DOI: 10.1023/A:1014811624944
- Guerrero, L. K. (1998). Attachment-style differences in the experience and expression of romantic jealousy. *Personal Relationships*, 5, 273-291. DOI: 10.1111/j.1475-6811.1998.tb00172.x
- Guerrero, L. K. ve Afifi, W. A. (1998). Communicative responses to jealousy as a function of self-esteem and relationship maintenance goals: A test of Bryson's dual motivation model. *Communication Reports*, 11(2), 111-122. DOI:10.1080/08934219809367693

- Guerrero, L. K. ve Afifi, W. A. (1999). Toward a goal-oriented approach for understanding communicative responses to jealousy. *Western Journal of Communication*, 63, 216-249. DOI: 10.1080/10570319909374637
- Guerrero, L. K. ve Andersen, P. A. (1998a). Jealousy experience and expression in romantic relationships. In P. A. Andersen & L. K. Guerrero (Eds.), *Handbook of communication and emotion* (pp. 155-188). San Diego: Academic Press.
- Guerrero, L. K. ve Andersen, P. A. (1998b). The dark side of jealousy and envy: Desire, delusion, desperation, and destructive communication. In Spitzberg, B. H. and Cupach, W. R. (Eds.). *The dark side of close relationships* (p. 33-70). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Guerrero, L. K., Andersen, P. A., Jorgensen, P. F., Spitzberg, B. H. ve Eloy, S. V. (1995). Coping with the green-eyed monster: Conceptualizing and measuring communicative responses to romantic jealousy. *Western Journal of Communication*, 59, 270-304. DOI:10.1080/10570319509374523
- Guerrero, L. K., Hannawa, A. F. ve Babin, E. A. (2011). The Communicative Responses to Jealousy Scale: Revision, Empirical Validation, and Associations with Relational Satisfaction. *Communication Methods and Measures*, 5(3), 223-249. DOI:10.1080/19312458.2011.596993
- Guerrero, L. K., Trost, M. R. ve Yoshimura, S. M. (2005). Romantic Jealousy: Emotions and Communicative Responses. *Personal Relationships*, (12), 233-252. DOI:10.1111/j.1350-4126.2005.00113.x
- Hambleton, R. K. ve Patsula, L. (1999). Increasing the validity of adapted tests: Myths to be avoided and guidelines for improving test adaptation practices. *Journal of Applied Testing Technology*, 1(1), 1-13.
- Hendrick, S. S. (1988). A generic measure of relationship satisfaction. *Journal of Marriage and Family*, 50(1), 93-98. DOI: 10.2307/352430
- Honeycutt, J. M. ve Cantrill, J. G. (2014). *Cognition, communication, and romantic relationships*. Routledge.
- Karakurt, G. (2001). *The impact of adult attachment styles on romantic jealousy*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Kızıldağ, S. (2017). Duygusal Kıskançlık Ölçeği Üniversite Öğrencileri Formu: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 8(1), 146-157. DOI:10.21031/epod.302673
- Kızıldağ, S. ve Yıldırım, İ. (2017). Developing Spouse Emotional Jealousy Scale. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 17, 175-190. DOI:10.12738/estp.2017.1.2441
- Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis*. London, New York: Routledge.
- Knapp, M. L. ve Vangelisti, A. L. (1992). *Interpersonal communication and human relationships*. Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Knobloch, L. K., Solomon, D. H. ve Cruz, M. G. (2001). The role of relationship development and attachment in the experience of romantic jealousy. *Personal Relationships*, 8, 205-224. DOI: 10.1111/j.1475-6811.2001.tb00036.x
- McCroskey, J. C. ve Richmond, V. P. (1990). Willingness to communicate. In J. C. McCroskey & J. A. Daly *Personality and Interpersonal Communication* (Eds.). 129-156, Newbury Park, CA: Sage Publications Inc.
- Mead, M. (1998). Jealousy: Primitive and civilized. In G. Clanton & L. G. Smith (Eds.). *Jealousy* (pp. 115-127). Maryland: University Press of America Inc.
- O'Leary, K. D. (1999). Developmental and affective issues in assessing and treating partner aggression. *Clinical Psychology Science and Practice Journal*, 6(4), 400-414. DOI:10.1093/clipsy.6.4.400
- Pallant, J. (2005). *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using SPSS for Windows*. Australia: Australian Copyright.
- Parrott, W. G. (2001). The emotional experiences of envy and jealousy. In W.G. Parrott (Ed.). *Emotions in social psychology: Essential readings* (pp. 306-320). New York: Psychology Press.
- Pines, A. M. ve Aronson, E. (1983). Antecedents, correlates, and consequences of sexual jealousy. *Journal of Personality*, 51(1), 108-136. DOI:10.1111/j.1467-6494.1983.tb00857.x
- Power, C., Koch, T., Kralik, D. ve Jackson, D. (2006). Love struck: women, romantic love and intimate partner violence. *Contemporary Nurse*, 21(2), 174-185. DOI: 10.5555/conu.2006.21.2.174

- Rusbult, C. W. ve Buunk, B. P. (1993). Commitment processes in close relationships: An interdependence analysis. *Journal of Social and Personal Relationships*, 10, 175-204. DOI: 10.1177/026540759301000202
- Savaşır, I. (1994). Ölçek uyarlamasındaki sorunlar ve bazı çözüm yolları. *Türk Psikoloji Dergisi*, 9(33), 27-32.
- Shackelford, T. K., Voracek, M., Schmitt, D. P., Buss, D. M., Weekes-Shackelford V. A. ve Michalski, R. L. (2004). Romantic jealousy in early adulthood and in later life. *New Jersey Human Nature*, 15(3), 283-300. DOI: 10.1007/s12110-004-1010-z
- Thompson, B. (2000). Ten commandments of structural equation modeling. In: Grimm LG, Yarnold PR. (Ed.) *Reading and understanding more multivariate statistics*. (s. 261–283). Washington, DC. American Psychological Association.
- White, G. L. ve Mullen, P. E. (1989). *Jealousy: Theory, research, and clinical strategies*. New York, NY: Guilford.
- Wurmser, L. ve Jarass, H. (2008). *Jealousy and envy: New views about two powerful feelings*. New York: CRC Press.
- Yıldırım, B. ve Selvi, M. (2015). Adaptation of stem attitude scale to Turkish. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(3), 1117-1130. DOI: 10.7827/TurkishStudies.7974

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Jealousy in romantic relationships has been defined in several different ways by many researchers in the literature. The most widely used and accepted definition of jealousy in romantic relationships is cognitive, emotional, and behavioral reactions that an individual show when he/she perceives a real or an imaginary threat by an opponent to his/her relationship and self-esteem and romantic relationships is affected in a negative way by this threat (Guerrero and Andersen, 1998a).

Communication has an important place in the expression of jealousy (Guerrero, Andersen, Jorgensen, Spitzberg and Eloy, 1995). Guerrero, Hannawa and Babin (2011) summarized the forms of communication used to deal with jealousy in romantic relationships in 11 factors under four dimensions. These are: 1)Constructive communication: a)Integrative communication, b)Compensatory restoration, 2)Destructive communication: a)Negative communication, b)Violence, c)Counter-jealousy induction, 3)Rival-focused communication: a)Surveillance, b)Rival contacts, c)Derogation of the rival, d)Signs of possession, 4) Avoidance communication: a)Denial and b)Silence.

Purpose

The main purpose of this study is to examine the validity and reliability of the the Communicative Responses to Jealousy Scale, which was developed by Guerrero et al. in 1995 and then revised in 2011, in a sample of university students. The scale aims to determine communicative responses of individuals to romantic jealousy. It is predicted that in terms of psychometric properties the CRJS will be useful and further studies may use CRJS to assess communicative responses of individuals to romantic jealousy

Method

The current study was conducted with 436 volunteer university students who enrolled at Dokuz Eylül University (64), Gaziantep University (101), Marmara University (58), Ondokuz Mayıs University (135) and Uludağ University (78) in 2014-2015 and 2015-2016 academic years and had a romantic relationship for at least six months. Of these students, 55% (239) was female and 45% (197) was male.

In this study, CRJS which was developed by Guerrero et al. in 1995 and revised in 2011 and the Relationship Assessment Scale (RAS) which was developed by Hendrick in 1988 were used as data collection tools. Data were analyzed using SPSS and LISREL package programs.

Findings

Language equivalence study indicated that correlation between Turkish and English forms of the CRJS was .89 ($p < .01$). Thus it can be said that two forms of the scale are equivalent and assess the same structure. Kaiser-Meyer-Olkin coefficient was calculated as 0.888, which shows that data set is suitable for factor analysis and the Bartlett's sphericity test which was used to check the assumption of intercorrelations among the data was found significant as 10773.46. Then an exploratory factor analysis (EFA) was conducted to examine the factor structure of the CRJS. As a result of exploratory factor analysis, one item (item 52) from subscale of destructive communication which has a low factor loading (.28) was excluded. Principal component analysis and varimax rotation were conducted for the rest of

the items. As a result of the varimax rotation eleven factors which eigenvalue is higher than 1, were observed. Item loadings were between 0.43 and 0.90. Confirmatory factor analysis (CFA) was used to test the eleven-factor model fit of the factorial structure found in EFA. It was found that goodness of fit indices of CFA didn't indicate a good fit between the original scale which consists of four subscales and data. Then CFA performed again and it was found that the eleven factors were loaded in there superordinate categories. When these categories are examined, it is understood that factors which fall under avoidance communication in original form are fall under destructive communication in Turkish form. When factor loadings of subscales are examined, it is seen that if these two dimensions of the original form of the scale are used as one dimension, the validity of the Turkish form of the scale would be stronger. In the current study the subscales were named as constructive communication, destructive-avoidance communication, and rival-focused communication. According to the results of CFA, $\chi^2/sd=3.33$; $RMSEA=.073$; $CFI=.92$; $IFI=.92$; $RFI=.87$; $SRMR=.096$ and $NNFI=.91$. These values indicate that the model is a very good fit. The RAS which was developed by Hendrick in 1988 was used for convergent validity. Constructive communication ($r=.21$), destructive-avoidance communication ($r=-.34$), and rival-focused communication ($r=-.20$) were found associated with the RAS ($p<.05$). According to these results, it can be said that the values are significant and correlated in the expected way. Cronbach's alfa was calculated to assess the internal consistency of the CRJS. The internal consistency coefficients of three subscales were found as 0.84; 0.85 and 0.90, respectively. Thus, it can be said that is a reliable instrument.

Conclusion and Suggestions

Consequently, overall findings demonstrated that Turkish version of CRJS had high validity and reliability scores and the scale may be used as a reliable and valid instrument in order to measure communicative responses of university students to romantic jealousy in Turkish culture. As a result of this study, a 51-item structure was obtained which consist of 11 factors that could be classified under three subordinate categories. The CRJS is a 7-point Likert-type scale (1=Never, 7=Always). There was no reverse item in this scale and no total score is obtained. Nevertheless, further studies need to be conducted with different sample and age groups.